

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

Karar Tarihi : 28/9/2022

R.G.Tarih-Sayı : 3/1/2023-32062

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 132 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/7/2021 tarihli ve (79) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin;

A. 12. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 458/B maddesinin (ğ) bendinde yer alan “...işlettirmek...” ibaresinin,

B. 16. maddesiyle;

1. Ekli (1) Sayılı Liste’de yer alan kadroların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in Ticaret Bakanlığı bölümünden çıkarılmasının,

2. Ekli (2) Sayılı Liste’de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in Ticaret Bakanlığı bölümüne eklenmesinin,

C. Geçici 1. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının,

Ç. Geçici 2. maddesinin,

Anayasa’nın “Başlangıç” kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALLARI

A. İptali İstenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Kuralları

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin (CBK);

1. 12. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya eklenen 458/B maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptali talep edilen ibarenin de yer aldığı (ğ) bendi şöyledir:

“ (1) Destek Hizmetleri, Tasfiye İşleri ve Döner Sermaye Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

...

ğ) Tasfiyelik eşya için depolar, mağazalar ve satış reyonları açılmasına ve işletilmesine ilişkin ilke ve standartları belirlemek, bu yerleri açmak, işletmek, **işlettirmek** ve denetlemek,

...”

2. 16. maddesi şöyledir:

“MADDE 16- Ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvelin Ticaret Bakanlığı bölümünden çıkarılmış, ekli (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvelin Ticaret Bakanlığı bölümüne eklenmiştir.”

3. İptali talep edilen kuralların da yer aldığı geçici 1. maddesi şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 1- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Ticaret Bakanlığında kaldırılan Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel Müdürü ve Ticaret Araştırmaları Genel Müdürü ile Risk Yönetimi, Tasfiye ve Döner Sermaye Genel Müdürlüğü ve Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğünde Genel Müdür Yardımcısı kadrolarında bulunanların görevleri başkaca bir işleme gerek kalmaksızın sona erer.

Mevzuatta bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kaldırılan birimlere ve bunların yöneticilerine yapılan atıflar, kaldırılan birimlerin görevlerini devralan birim ve yöneticilere yapılmış sayılır.

Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile iptal edilen kadro unvanları hariç olmak üzere, Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kaldırılan birimlere tahsisli kadroların mevcutlu olarak Ticaret Bakanlığı merkez teşkilatındaki diğer birimlere dağıtılmasında Ticaret Bakanı yetkilidir.

Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yeni kurulan birimlerin teşkilatlanması tamamlanıncaya kadar, bu birimlere ait görev ve yetkiler, bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce görevli ve yetkili olan birimler tarafından yerine getirilir.”

4. Geçici 2. maddesi şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 2- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Ticaret Bakanlığında Avrupa Birliği Uzmanı, Avrupa Birliği Uzman Yardımcısı ile İhracatı Geliştirme Uzmanı kadrolarında bulunanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 ay içinde talep etmeleri halinde durumlarına uygun Ticaret Uzmanı ve Ticaret Uzman Yardımcısı kadrolarına atanırlar. Atama için uygun boş kadro bulunmaması halinde söz konusu kadrolar başkaca bir işleme gerek kalmaksızın ihdas edilmiş ve 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvelin Ticaret Bakanlığı bölümüne eklenmiş sayılır. Ticaret Bakanlığında; bu maddeye göre yapılan atamalar sonucunda boşalan ve bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla boş olan Avrupa Birliği Uzmanı, Avrupa Birliği Uzman Yardımcısı ile İhracatı Geliştirme Uzmanı kadroları başkaca bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş ve 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (I) sayılı Cetvelin Ticaret Bakanlığı bölümünden çıkarılmış sayılır. Bu şekilde kadro unvanları değişenlerin önceki kadro unvanlarına ilişkin olarak mevzuatta yapılmış olan atıflar yeni kadro unvanlarına yapılmış sayılır.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükmünde Kararname Kuralları

703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) geçici 1. maddesinin (5) ve (6) numaralı bentleri şöyledir:

“(5) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarında ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümlerine göre yeniden yapılandırma sonucunda kapanan veya bünyesinde bulunduğu bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşu değişen birimlerde veya bu birimlere ilişkin servislerde, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet

Memurları Kanununun 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde belirtilen unvanlı kadrolar ile mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlilikleri aynı veya benzer nitelik arz eden kadro veya pozisyonlarda görev yapanlardan (aylıksız izinde bulunanlar dahil); bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla görev yapmakta oldukları birimlerin ve/veya bu birimlere verilmiş olan görevlerin ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümlerine göre bünyesinde düzenlendiği bakanlık veya diğer kamu kurum veya kuruluşunun değişen veya kapanan birimlerinin merkez teşkilatı kadro ve pozisyonlarında bulunanlar, söz konusu birimin bünyesine dahil olduğu veya bünyesinde düzenlendiği bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşunun merkez teşkilatı için ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde öngörülen kadro veya pozisyon unvanına, değişen veya kapanan birimlerin taşra teşkilatı kadro ve pozisyonlarında bulunanlar ise söz konusu birimin bünyesine dahil olduğu veya bünyesinde düzenlendiği bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşunun taşra teşkilatı için ilgili Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde öngörülen kadro veya pozisyon unvanına, ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla başka bir işleme gerek kalmaksızın halen buldukları kadro dereceleriyle atanmış sayılır. Bunlardan birimleri ve/veya bu birimlere verilmiş olan görevleri, ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümlerine göre birden fazla bakanlığın veya kamu kurum ve kuruluşunun uhdesine geçen bakanlıkların veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanların atanacağı veya görev yapmaya devam edeceği birim, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde belirlenir. Bunların mevcut kadrolarında geçirdikleri süreler, atandıkları yeni kadrolarında geçirilmiş sayılır. Bunlardan Defterdarlık Uzmanı ve Defterdarlık Uzman Yardımcısı unvanlı kadrolarda bulunup defterdarlık milli emlak birimleri ile malmüdürlüklerinin milli emlak servislerinde görev yapanlar ile defterdar emrinde denetim ve inceleme yapmak üzere görevlendirilmiş olup 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile daha önce Milli Emlak Denetmeni ve Milli Emlak Denetmen Yardımcısı iken Defterdarlık Uzmanı ve Defterdarlık Uzman Yardımcısı kadrosuna atanmış sayılanlar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının taşra teşkilatında Milli Emlak Uzmanı ve Milli Emlak Uzman Yardımcısı unvanlı kadrolara atanmış sayılır.

(6) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarında ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümlerine göre yeniden yapılandırma sonucunda kapanan veya bünyesinde bulunduğu bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşu değişen birimlerde görev yapan memurlardan (mülki idare amirliği hizmetleri sınıfına ait kadrolarda bulunanlar hariç) yukarıdaki fıkralarda belirtilenlerin dışında kalanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla görev yapmakta oldukları birimlerin ve/veya bu birimlere verilmiş olan görevlerin ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümlerine göre bünyesinde düzenlendiği bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşunda bulunan aynı unvanlı kadrolara, görev yapmakta oldukları kadrolarının merkez, taşra veya yurtdışı teşkilatında bulunması hususu esas alınmak suretiyle halen buldukları kadro dereceleriyle başka bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır. Bunlardan birimleri ve/veya bu birimlere verilmiş olan görevleri, ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümlerine göre birden fazla bakanlığın veya kamu kurum ve kuruluşunun uhdesine geçen bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarında bulunanların, atanacağı veya görev yapmaya devam edeceği birim, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde belirlenir. Bunların mevcut kurumlarında geçirdikleri süreler, yeni atandıkları bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşları kadrolarında geçirilmiş sayılır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI,

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN'ın katılımlarıyla 22/9/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Murat ÖZDEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları ve ilgili görülen KHK kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüştürldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle yeni bir hükümet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Anayasa'nın 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait olduğu ifade edilmekte iken maddede yapılan değişiklikle Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklik yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

4. Yeni hükümet sisteminin en önemli özelliklerinden biri Cumhurbaşkanı'na "Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" adı altında düzenleme yapma yetkisinin tanınmasıdır. CBK'ların en belirgin özelliği ise Cumhurbaşkanı'na belirli konularda ilk elden düzenleme yapma yetkisinin verilmiş olmasıdır. Yürütmenin diğer düzenleyici işlemlerinden farklı olarak Cumhurbaşkanı, Anayasa'da belirlenen yetki çerçevesinde herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan CBK'lar yoluyla düzenleme yapabilecektir.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabileceği hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeyle *yürütme yetkisine ilişkin* olmak kaydıyla CBK çıkarma konusunda Cumhurbaşkanı'na genel bir yetki verilmiştir. Maddenin gerekçesinde, yeni hükümet sistemi gözetilerek Cumhurbaşkanı'nın genel siyasetin yürütülmesinde yürütme yetkisi ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda CBK çıkarabilmesine imkân tanımak amacıyla ilk elden düzenleme yapma yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir.

6. Cumhurbaşkanı'na yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarma yetkisinin genel olarak verilmesinin yanı sıra Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde belirtilen kimi konuların da CBK ile düzenleneceği ayrıca ifade edilmiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların; 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının; 108. maddesinin dördüncü fıkrasında Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerinin; 118. maddesinin altıncı fıkrasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin CBK'larla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı belirtilmiştir.

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

7. Anayasa'nın 148. maddesinde CBK'ların şekil ve esas bakımından Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi öngörülmüş, yargısal denetim görev ve yetkisi de Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

8. Anayasa'da Cumhurbaşkanı'na CBK çıkarma yetkisi verilmekle birlikte bu yetki sınırsız değildir. Kanunlardan farklı olarak Anayasa'da CBK'yla düzenlenecek konular sınırlandırılmıştır. Konu bakımından yetki yönünden getirilen bu sınırlamalar, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk dört cümlesinde düzenlenmiştir.

9. Anılan fıkranın birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın *yürütme yetkisine ilişkin konularda* CBK çıkarabileceği ifade edilmiştir. Buna göre yürütme yetkisine ilişkin konular dışında CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

10. Fıkranın ikinci cümlesinde "*Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin*" CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca belirtilen alanlarda CBK ile düzenleme yapılamaz.

11. Fıkranın üçüncü cümlesinde de Anayasa'da *münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda* CBK çıkarılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak Anayasa'da hangi konuların münhasıran kanunla düzenleneceğine ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında anayasa koyucunun kanunla düzenlenmesini öngördüğü konuların bu kapsamda görülmesi gerektiği kabul edilmektedir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 57; E.2016/180, K.2018/4, 18/1/2018, § 17; E.2017/51, K.2017/163, 29/11/2017, § 13; E.2016/139, K.2016/188, 14/12/2016, § 9; E.2013/47, K.2013/72, 6/6/2013). Buna göre Anayasa'da kanunla düzenleneceği belirtilen alanlarda Cumhurbaşkanı'nın CBK çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

12. Fıkranın dördüncü cümlesinde ise *kanunda açıkça düzenlenen konularda* CBK çıkarılmayacağı ifade edilmiştir. Anılan hükme göre Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabilmesi için CBK'yla düzenlenecek konunun kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması gerekir.

13. CBK'ların yukarıda belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygun olarak çıkarılması gerekmektedir. Aksi takdirde içeriği Anayasa'ya aykırılık oluşturmasa bile bu düzenlemelerin Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez. Dolayısıyla CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır.

B. CBK'nın 12. Maddesiyle (1) Numaralı CBK'ya Eklenen 458/B Maddesinin (ğ) Bendinde Yer Alan "...işlettirmek..." İbaresinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

14. Gümrük işlemleri açısından tasfiyesi gereken eşyaya ilişkin hususlar 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 177. ila 180. maddelerinde düzenlenmiştir.

15. Kanun'un 177. maddesinde tasfiyesi gereken eşya gösterilmiştir. Anılan madde hükmüne göre genel itibarıyla; süresinde gümrük işlemleri tamamlanamamış, sahiplerince teslim alınmamış, depolarda fazla çıkan, çabuk bozulma veya telef olma tehlikesine maruz bulunan veya saklanması masraflı ve külfetli veya tehlikeli olan, çürüme, bozulma gibi sebeplerle ekonomik

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

değerini tamamen yitiren ya da sağlığa zararlı hâle gelen veya kaçakçılıkla mücadele kapsamında el konulduktan sonra mahkemesince sahibine iadesine karar verildiği hâlde süresinde teslim alınmayan eşya tasfiyesi gereken eşyadır. Keza 4458 sayılı Kanun'un 177. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 16. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, 5607 sayılı Kanun'da tanımlanan suçların konusunu oluşturması nedeniyle müsadere yaptırım uygulanabilecek eşya, kovuşturma veya soruşturma makamlarınca tasfiyeye karar verilmesi veya bu Kanun'un 16. maddesinin (1) numaralı fıkrasında öngörülen sürelerin dolması üzerine tasfiye edilir.

16. 4458 sayılı Kanun'un 178. maddesinde, söz konusu eşyanın ihale yoluyla satış, yeniden ihraç amaçlı satış, perakende satış, kamu kuruluşları ile özel kanunla kurulmuş vakıf ve derneklere tahsis edilmek ya da imha suretiyle veya özel yolla tasfiyeye tabi tutulacağı; tasfiyeye ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

17. Kanun'un 180. maddesine göre, süresinde gümrük işlemlerinin tamamlanmaması, eşyanın çabuk bozulma ve telef olma tehlikesine maruz bulunması veya saklanması masraflı ve külfetli olması, kaçakçılıkla mücadele mevzuatına göre yakalanan ancak iadesi gereken eşyanın süresinde teslim alınmaması nedenleriyle eşyanın satılması durumunda; hizmet karşılığı alacaklar ve yapılmış masraflar, gümrük vergileri, satış için yapılmış masraflar ile para cezaları ayrılmakta ve artan para olursa eşya sahipleri adına emanet hesabına alınmaktadır. Emanete alındığı tarihten itibaren bir yıl içinde talepte bulunulması hâlinde emanete alınan para eşya sahiplerine iade olunmakta, bu süre içerisinde alınmayan para ise döner sermaye işletmesine irat kaydedilmektedir.

18. Kaçakçılıkla mücadele kapsamında tasfiyeye tabi tutulması gereken eşyanın satışı hâlinde de satış bedeli emanet hesabına alınmakta, eşya ile ilgili dava sonucunda iade kararı verilmesi hâlinde emanet hesabındaki tutar sahibine ödenmektedir. Bu durumda tasfiye edilen eşyanın gümrük vergileri iade edilmemekte, müsadere kararı verilmesi hâlinde ise satış bedeli Ticaret Bakanlığı (Bakanlık) döner sermaye işletmesine irat kaydedilmektedir.

19. (1) numaralı CBK'nın Bakanlık Destek Hizmetleri, Tasfiye İşleri ve Döner Sermaye Genel Müdürlüğü'nün görev ve yetkilerini düzenleyen 458/B maddesinin (1) numaralı fıkrasında, 4458 sayılı Kanun'a göre tasfiye edilecek hâle gelen eşyanın tasfiyesini yapmak, tasfiyelik eşyanın satışa sunulmasından önce özelliklerine göre bakımı, tamiri ve ambalajlamasını yapmak veya yaptırmak, tasfiyelik eşya için depolar, mağazalar ve satış reyonları açılmasına ve işletilmesine ilişkin ilke ve standartları belirlemek, bu yerleri açmak, işletmek, işletirmek ve denetlemek adı geçen Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

20. Ayrıca anılan CBK'nın 467. maddesi ile, aynı CBK'nın "*Onaltıncı Bölümü*"nde sayılan görevlerini yerine getirme, dış ticaret denetimleri kapsamında alınan ve firmalarca belli süreler dâhilinde geri alınmayan numunelerin satışını yapma, gümrük denetimleri kapsamında alınan ve firmalarca belli süreler dâhilinde geri alınmayan numunelerin satışını yapma gibi faaliyetleri gerçekleştirmek üzere gerekli olan yerlerde ve sayıda döner sermaye işletmesi kurabilme konusunda Bakanlığa yetki tanınmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

21. Dava dilekçesinde özetle; tasfiyelik eşya için açılan depo, mağaza ve satış reyonunun işletilmesi işinin Bakanlığın genel idare esaslarına göre yürütmesi gereken asli ve sürekli görevlerden olduğu, belirtilen hizmetlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gerekirken kuralla bu yerlerin üçüncü kişiler tarafından da işletilebilmesine imkân tanındığı, gümrüklerdeki eşyanın tasfiyesine ilişkin hususların 4458 sayılı Kanun'un 177. ve devam eden maddelerinde düzenlendiği, dolayısıyla kanunda açıkça düzenlenen konuda CBK ile düzenleme

yapılmasına imkân bulunmadığı, depo, mağaza ve satış reyonlarının üçüncü kişiler tarafından işletilmesine yönelik olarak herhangi bir çerçeve çizilmediği, bu konuda idareye geniş bir takdir yetkisi tanındığı, idarenin keyfi uygulamalarına sebep olacak şekilde geniş takdir yetkisi içeren ve kamu hizmetinin özel hukuk kişilerince yerine getirilmesini düzenleyen kuralın hukuki belirlilik, öngörülebilirlik ve hukukun üstünlüğü ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek Anayasa'nın 2., 6., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

22. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6. ve 8. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

23. Bakanlığın kuruluşu, teşkilat ve görevlerine ilişkin hususlar (1) numaralı CBK'nın 441. ila 473. maddelerinde düzenlenmiştir.

24. Anılan CBK'nın 458/B maddesinde, Bakanlığın ana hizmet birimlerinden olan Destek Hizmetleri, Tasfiye İşleri ve Döner Sermaye Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Maddenin dava konusu kuralın da yer aldığı (ğ) bendinde; *“Tasfiyelik eşya için depolar, mağazalar ve satış reyonları açılmasına ve işletilmesine ilişkin ilke ve standartları belirlemek, bu yerleri açmak, işletmek, işlettirmek ve denetlemek”* Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Dava konusu kural bentte yer alan *“...işlettirmek...”* ibaresidir.

25. Tasfiyelik eşya için açılan depo, mağaza ve satış reyonlarının işlettirilmesi hususunda anılan Genel Müdürlüğe yetki veren kuralın *yürütme yetkisine ilişkin konulardan* olduğu anlaşılmaktadır.

26. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan *“İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümleri”*nde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle *“Dördüncü Bölümü”*nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

27. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK'lar bakımından aranan bir diğer husus, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gereğidir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa, bir konunun kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak belirtilen konularda CBK'larla düzenleme yapılması mümkündür.

28. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasına göre *“İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.”* Ancak Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında *“Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.”* denildiğinden bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamındadır.

29. Bu bağlamda Anayasa'nın CBK tarafından düzenleneceğini özel olarak öngördüğü yukarıda belirtilen bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması ile düzenlenmesi kapsamında, bu konularla sınırlı olmak

üzere Anayasa'nın 106. maddesinin anılan hükmünde belirtilen hususlarda CBK ile düzenleme yapılabilir.

30. Kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen bakanlıkların görev ve yetkilerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

31. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde "*Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz*" denilmiştir. Buna göre CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden yapılacak denetiminde öncelikle karşılaştırmaya esas olabilecek daha önce kabul edilmiş bir kanun hükmünün bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir. Sonrasında ise -böyle bir kanun hükmü varsa- incelenen CBK kuralının kanunun açıkça düzenlediği konuya ilişkin olup olmadığı belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken önce ilgili kanunun CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi, ardından da kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığının tespit edilmesi gerekir.

32. Tasfiyelik eşyaya ilişkin olarak 4458 sayılı Kanun'un 177. maddesinde hangi eşyanın tasfiye edileceği sayılmış, 178. maddenin birinci fıkrasında da tasfiye usulleri belirlenmiştir. Dava konusu kuralda ise tasfiyelik eşya için açılacak depo, mağaza ve satış reyonlarının işlettilmesine imkân tanınmaktadır. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

34. Kuralla Bakanlık Destek Hizmetleri, Tasfiye İşleri ve Döner Sermaye Genel Müdürlüğünün 4458 sayılı Kanun gereğince tasfiyesi gereken eşya için açılacak depo, mağaza ve satış reyonlarını işlettilmesi mümkün kılınmaktadır.

35. Anayasa'nın 128. maddesinde "*Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.*" denilmektedir. Bu hüküm uyarınca genel idare esaslarına göre yürütülen kamu hizmetlerinin gerektirdiği görevlerden asli ve sürekli nitelik taşıyanların memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmesi zorunludur.

36. Kamu hizmeti, geniş tanımıyla, devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından veya bunların denetimi ve gözetimleri altında, ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir (AYM, E.2020/10, K.2020/67, 12/11/2020, § 23; E.2017/21, K.2020/77, 24/12/2020, § 216).

37. Kamu hizmetlerinin bir kısmının genel idare esaslarına göre yürütülmesi zorunlu iken bu zorunluluğu taşımayan kamu hizmetleri devletin gözetimi ve denetimi altında, belirli yasal usullerle özel kişilere yaptırılabilir (AYM, E.2013/50, K.2015/38, 1/4/2015; E.2020/10, K.2020/67, 12/11/2020, § 24).

38. Gümrük hizmetleri, bir taraftan ekonomik açıdan dış ticaretin düzenli, sürekli ve ülke menfaatlerini koruyacak bir şekilde yürütülmesini, diğer taraftan kaçakçılığın önlenmesini sağlamaktadır. Bu hizmetler kamu düzenini, ekonomik istikrarı ve mülkiyet hakkını ilgilendiren, toplumun tümü üzerinde etkili, yürütülmesinde kamu yararı bulunan hizmetlerdir.

39. Gümrük işlemleri tamamlanamamış, sahiplerince teslim alınmamış veya kaçakçılıkla mücadele mevzuatı gereğince yakalanan eşyanın tasfiyesine ilişkin işlemler de gümrük hizmetlerinin bir parçasıdır. Ancak bu eşyanın muhafazası ve satışı için açılacak depo, mağaza ve satış reyonlarına ilişkin tüm işlerin gümrük idaresi tarafından genel idari esaslara göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli görevlerden olduğu söylenemez.

40. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

41. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına imkân tanımaması gerekir. Belirlilik ilkesi; hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin, kanundan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır.

42. Bu yönden tasfiye edilecek eşyaya ilişkin olarak genel idari esaslara göre yürütülmesi gereken kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler dışındaki görevlerin yerine getirilmesi amacıyla söz konusu yerlerin işletilebilmesi için buna ilişkin usul ve esasların kanunda belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca bu düzenlemelerde işletmecinin yetki ve sorumluluklarının da belirlenmesi gerekir.

43. Bu kapsamda kuralda tasfiyelik eşya için açılacak depo, mağaza ve satış reyonlarının hangi usullerle işletileceğine, işletmecinin yetki ve sorumluluklarına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmediğinden söz konusu yerleri "işletirmek" hususunda yürütmeye yetki veren kural, Anayasa'nın 2. maddesi kapsamında belirlilik ilkesine aykırıdır ve bu durum Anayasa'nın 128. maddesi yönünden yapılacak denetime de engel teşkil etmektedir.

44. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Muammer TOPAL, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ile İrfan FİDAN bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 128. maddesi yönünden incelenmemiştir.

C. CBK'nın 16. maddesiyle, Ekli (1) Sayılı Liste'de Yer Alan Kadroların İptal Edilerek (2) Numaralı CBK'nın Eki (I) Sayılı Cetvel'in Ticaret Bakanlığı Bölümünden Çıkarılması ile Ekli (2) Sayılı Liste'de Yer Alan Kadroların İhdas Edilerek (2) numaralı CBK'nın Eki (I) Sayılı Cetvel'in Ticaret Bakanlığı Bölümüne Eklenmesinin ve CBK'nın Geçici 1. Maddesinin Birinci ve Üçüncü Fıkralarının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gereçesi

45. Dava dilekçesinde özetle; kuralların Bakanlıkta genel idare esaslarına göre yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden yöneticiler ve personele ilişkin olduğu, bunların kadrolarının ihdas ve iptali ile atanmalarına ilişkin hükümlerin münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, Bakanlıkta genel müdür ve genel müdür yardımcısı olarak görev yapan bir kısım personelin görevden alınmasının anılan personelin özlük haklarını da doğrudan etkilediği, münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda CBK çıkarıldığı, bu suretle CBK çıkarma

yetkisinin anayasal çerçeve dışında kullanıldığı, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin tanındığı, bu durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ile kuvvetler ayrılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın "*Başlangıç*" kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralların Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

46. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın "*Başlangıç*" kısmı ile 6., 7., 8., 11. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

47. Kurallar Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatına ilişkin olarak bir kısım kadroların ihdas edilerek (2) numaralı CBK'nın eki (I) sayılı Cetvel'in Ticaret Bakanlığı bölümüne eklenmesini, bir kısım kadroların da iptal edilerek anılan CBK'nın belirtilen bölümünden çıkarılmasını, Bakanlıkta genel müdür ve genel müdür yardımcısı olarak görev yapan bir kısım personelin bu görevlerinin sona ermesini, kaldırılan birimlere tahsisli kadroların mevcutlu olarak Ticaret Bakanı (Bakan) tarafından Bakanlık merkez teşkilatındaki diğer birimlere dağıtılmasını öngörmektedir.

48. Teşkilat yapısındaki değişiklikler neticesinde kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, §17).

49. Bu itibarla kadro ihdas ve iptalinin kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat yapısına ilişkin olduğu ve kurallarla Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatına ilişkin kadroların iptalinin ve ihdasının hükme bağlandığı gözetildiğinde kuralların *yürütme yetkisine ilişkin konulardan* olduğu anlaşılmaktadır.

50. Kurallar, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan "*İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümleri*"nde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle "*Dördüncü Bölümü*"nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

51. Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamında kalmaktadır (bkz. §§ 26, 27).

52. Bu çerçevede, kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen Bakanlığın teşkilat yapısına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Zira yukarıda da belirtildiği üzere kadro ile teşkilat arasında yakın bir ilişki olup kadro belirlenmeden bir kurum ve kuruluşun teşkilatlanmasından söz edilmesi zordur. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır (AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, § 28; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 23).

53. Kuralların kapsamına giren konuda kanunla yapılan herhangi bir düzenlemeye rastlanmamıştır. Bu itibarla kuralların kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

54. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

55. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan *belirlilik* ilkesinin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır. Kurullarla Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında yer alan bazı kadrolar iptal ve ihdas edilmiş, Bakanlıkta genel müdür ve genel müdür yardımcısı kademesinde görev yapan bir kısım personelin bu görevleri sona erdirilmiş, bir kısım personelin başka bir kadroya atanması hususunda Bakana yetki verilmiştir. İptal ve ihdas edilen kadro ve sayıları, görevi sona eren personelin kadroları ile kaldırılan birimlere tahsisli kadroların diğer birimlere dağıtım usulü açık, net ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiğinden kurullarda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

56. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Ç. CBK'nın Geçici 2. Maddesinin Birinci Cümlesinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

57. 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 29. maddesi ile 3/6/2011 tarihli ve 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname; 30. maddesi ile de 3/6/2011 tarihli ve 637 sayılı Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmış, bu suretle kapatılan Ekonomi Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bünyesindeki bazı birimlerin birleştirilmesiyle (1) numaralı CBK ile Ticaret Bakanlığı adı altında yeni bir bakanlık kurulmuş, bu kapsamda Ekonomi Bakanlığı bünyesindeki İhracat Genel Müdürlüğü ile Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bünyesindeki Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü hizmet birimleri Ticaret Bakanlığı bünyesine alınarak bu birimlere yürütülen faaliyetlerin Ticaret Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü ile Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü hizmet birimleri tarafından yürütülmesi öngörülmüştür.

58. 703 sayılı KHK'nın geçici 1. maddesinin (5) numaralı fıkrasında bir kısım kariyer meslek mensubu personelin ilgili CBK'larda öngörülen uzman ve uzman yardımcısı kadrolarına atanmaları öngörülmüş, anılan maddenin (6) numaralı fıkrasında ise bunun dışında kalan personelin söz konusu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla görev yaptıkları birimlerin veya bu birimlere verilmiş olan görevlerin ilgili CBK ile düzenlendiği bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarına aynı unvanlı kadrolara atanmış sayılacağı düzenlemesine yer verilmiştir.

59. Bu kapsamda, (kapatılan) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile (kapatılan) Ekonomi Bakanlığında İhracatı Geliştirme Uzmanı ile Avrupa Birliği Uzmanı ve Avrupa Birliği Uzman Yardımcısı olarak görev yapan personel, Ticaret Bakanlığına ilgisine göre İhracat Genel Müdürlüğü ile Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünde görev yapmak üzere aynı unvanlarla atanmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekeçesi

60. Dava dilekçesinde özetle; kuralın kamu hizmetine girme hakkı ve memurların atanmasıyla ilgili olduğundan CBK ile bir düzenlenemeyeceği, uzman kadrosunda görev yapan bir kısım memurun mesleklerinin değiştirilmesine ve atanmalarına ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği, aksi durumun yasama yetkisinin devredilemezliği, kuvvetler ayrılığı ve yürütme yetkisinin Anayasa'ya ve kanunlara uygun kullanılması gerektiğine ilişkin Anayasal ilkelerle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 7., 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

61. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 6., 7., 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

62. (79) numaralı CBK'nın geçici 2. maddesinin birinci cümlesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Bakanlıkta Avrupa Birliği Uzmanı, Avrupa Birliği Uzman Yardımcısı ile İhracatı Geliştirme Uzmanı kadrolarında bulunanların, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 ay içinde talep etmeleri hâlinde durumlarına uygun Ticaret Uzmanı ve Ticaret Uzman Yardımcısı kadrolarına atanması hüküm altına alınmış olup anılan cümle dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

63. Anayasa'nın 128. maddesinde devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği ifade edilmiş; memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

64. Kamu hizmeti niteliği taşıyan görevlerin yerine getirilebilmesi bağlamında Bakanlıkta Ticaret Uzmanı ve Ticaret Uzman Yardımcısı kadrosunda istihdam edilen personelin genel idari esaslara göre yürütülen asli ve sürekli görevleri yerine getirdikleri, dolayısıyla Anayasa'nın 128. maddesi anlamında *memur veya diğer kamu görevlisi* sıfatına sahip buldukları hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

65. Anayasa'nın 128. maddesine göre memurlar ve diğer kamu görevlilerinin atanmalarının kanunla düzenlenmesi gerekmekte olup kuralla Ticaret Uzmanı ve Ticaret Uzman Yardımcısı kadrolarına atanabilmeye ilişkin koşullara yönelik bir düzenleme öngörülmektedir.

66. Bu itibarla Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapan kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

67. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

D. CBK'nın Geçici 2. Maddesinin Kalan Kısmının İncelenmesi

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

68. CBK'nın geçici 2. maddesinin birinci cümlesinin iptali nedeniyle maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu cümleler 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kurallar yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

69. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

70. (79) numaralı CBK'nın geçici 2. maddesinin birinci cümlesinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

71. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

72. (79) numaralı CBK'nın 12. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 458/B maddesinin (ğ) bendinde yer alan "*...işlettirmek...*" ibaresi ile geçici 2. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu madde ve ibareye ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

73. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararın doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

6/7/2021 tarihli ve (79) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. 12. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne eklenen 458/B maddesinin (ğ) bendinde yer alan "*...işlettirmek...*" ibaresine,

2. Geçici 2. maddesine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu madde ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

B. 1. 16. maddesiyle;

a. Ekli (1) Sayılı Liste’de yer alan kadroların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in Ticaret Bakanlığı bölümünden çıkarılmasına,

b. Ekli (2) Sayılı Liste’de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in Ticaret Bakanlığı bölümüne eklenmesine,

2. Geçici 1. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarına,

yönelik iptal talepleri 28/9/2022 tarihli ve E.2021/90, K.2022/108 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara, bölümden çıkarmaya ve bölüme eklemeye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

28/9/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

6/7/2021 tarihli ve (79) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 12. maddesiyle 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne eklenen 458/B maddesinin (ğ) bendinde yer alan “...işlettirmek...” ibaresinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İçeriğı itibarıyla Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muammer TOPAL, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ile İrfan FİDAN’ın karşıoyları ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 65. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün, Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 16. maddesiyle;

1. Ekli (1) Sayılı Liste’de yer alan kadroların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in Ticaret Bakanlığı bölümünden çıkarılmasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriğı itibarıyla Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Ekli (2) Sayılı Liste’de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin eki (I) Sayılı Cetvel’in Ticaret Bakanlığı bölümüne eklenmesinin,

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. Geçici 1. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. Geçici 2. maddesinin;

1. Birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

iptal hükümlerinin, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

28/9/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu (79) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 16. maddesi ile geçici 1. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. İptali istenen kurallar kadro ihdasına, iptaline, kaldırılan kadrolarda bulunanların görevlerinin sona ermesine ve tahsisli kadroların mevcutlu olarak diğer birimlere dağıtılmasına ilişkindir.

2. Anayasa Mahkemesinin 2018/119 esas sayılı kararına yazdığımız muhalefet şerhinde ayrıntılı bir şekilde açıkladığımız üzere, kamu görevlilerine ilişkin kadroların ihdası ve iptali bütçe hakkıyla ilgili olup yasama yetkisi kapsamındadır. Bu nedenle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca *yürütme yetkisine ilişkin konularda çıkarılabileceği* öngörülen CBK ile kadro ihdası ve iptali yapılamaz (bkz. AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, Karşioy Gerekçesi, §§ 14- 24).

3. Aynı şekilde kadro ihdası ve iptaline ilişkin düzenlemelerin, kamu görevlilerinin aylık ve ödeneklerini doğrudan etkilediği, dolayısıyla mülkiyet hakkı kapsamında olduğu açıktır. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile mülkiyet hakkına yönelik bir düzenleme yapılamaz (bkz. anılan Karşioy Gerekçesi, §§ 25- 29).

4. Diğer yandan Anayasa'nın 128. maddesi kamu görevlilerinin kadrolarına ilişkin hususların münhasıran kanunla düzenlenmesini gerektirmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesine göre kamu görevlilerinin "*kadrolarına, bu kadroların ihdas ve iptaline ilişkin kuralların da Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gerekir*" (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 139).

5. Mahkememizin 2020/8 esas sayılı kararına yazdığımız muhalefet şerhinde açıklandığı gibi, kaldırılan kadrolarda görev yapanların görevine son verilmesi, yenilerinin atanması ve kadroların dağıtılması Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca kanunla yapılması gereken hususlardır (bkz. AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/03/2021, Karşioy Gerekçesi, § 18). Bu sebeple Anayasa'da CBK ile düzenlenmesi özel olarak belirtilmeyen kamu görevlilerinin "*atanmaları*" konusunun Anayasa'nın 128. maddesi gereğince kanunla düzenlenmesi bir zorunluluktur. Bu haliyle kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine de aykırılık teşkil etmektedir.

6. Açıklanan gerekçelerle kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun red yönündeki kararına katılmıyorum.

Başkan

Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

CBK'nın 16. Maddesiyle "Ekli 1 ve 2 Sayılı Listede Yer Alan Kadroların İhdası Ve Listeden Çıkarılması ile Geçici 1. Maddenin Birinci ve Üçüncü Fıkraları ile geçici 2. Maddede" yer alan kadro iptali, ihdası ve kadro dağıtılmasına ilişkin kuralların konu bakımından anayasaya aykırı olduğu iddiaları Mahkememiz çoğunluğu tarafından kabul edilmemiştir. Bu görüşe aşağıda açıklanan nedenlerle iştirak edilememiştir.

1. Anayasa Mahkemesi çeşitli kararlarında kadro ihdası konusunun kanunla düzenlenmesi gerektiğini belirttiği gibi, bütçe hakkıyla ilişkilendirerek kadro ihdası veya kaldırılmasını *yasama alanına ilişkin bir konu* olarak değerlendirmiştir (bkz. AYM 2016/47 E. – 2018/10, 14.2.2018, par. 35-36; AYM 2013/24 E. – 2013/133, 14.11.2013; AYM 1987/21 E. – 1988/25 K. 28.6.1988). Görüldüğü üzere AYM kararlarında kadro ihdası *bütçe hakkı* kapsamında (AY 87, 162) değerlendirilmektedir. Bu durumda konu, yürütme yetkisi içerisinde değerlendirilemeyeceği gibi kadro ihdasının kanunla düzenlenmesinin zorunlu bulunması ve yürütme yetkisine ilişkin olmaması nedeniyle kural, Anayasanın madde 104-fıkra 17'nin 1. cümlesine aykırılık oluşturduğundan iptali gerekir.

2. Diğer taraftan Anayasanın 123/1. maddesinde idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Bununla birlikte Anayasada CBK'lar bakımından bu hükmün istisnasını oluşturan birkaç düzenleme bulunmaktadır. Anayasanın 106. maddesinin son fıkrası gereği bakanlıkların kuruluş ve görevleriyle ilgili yetki ile Devlet Denetleme Kurulu (AY 108/son) ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (AY 118/son) yönünden CBK ile düzenleme yapılması özel olarak kabul edilmiştir. Şu halde özel olarak belirtilen hususlar dışında idarenin teşkilatının bir parçası olan kamu görevlilerine ilişkin kadronun ihdasının da kanunla düzenlenmesinin zorunlu olduğu sonucuna ulaşılması gerekmektedir. Nitekim AYM daha önce verdiği bir kararda *kadronun bir kurumun kuruluşunun bir parçası olduğunu* ifade etmiştir (AYM 1965/32 E. – 1966/3 K. 4.2.1966). Başka bir anlatımla, bir kuruma ilişkin kadro düzenlemesi, kurumun kuruluşuyla ilgili bir hukuki mesele olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte Anayasa'da açık yetki verilmediği sürece kadro düzenlemesi bakımından Anayasanın diğer hükümlerinin gözetilmesi zorunludur.

3. İkinci olarak kadroların, kamu personelinin maaş, sosyal haklar ve benzeri özlük haklarıyla ilgili düzenlemelerin Anayasanın 128. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca "*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir*". Bu husus Mahkememizin bir kararında; "kadro derecesi ile personelin özellikle aylık ve ödenekleri ve diğer özlük hakları bakımından sıkı bir bağ bulunmaktadır" (AYM, E.2005/139, K.2007/33, 22/3/2007) şeklinde ifade edilmiştir. Görüldüğü

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

üzere bu hüküm uyarınca kadrolara ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması anayasal bir zorunluluktur. Bakanlıkların teşkilat yapısının CBK ile kurulabileceğine ilişkin 106/son madde ile bu konuda bir istisna getirildiği yolunda bir yorum akla gelebilir ise de bu düşüncenin ilgili Anayasal kurallar karşısında geçerli olamayacağı ve istisna olan bu kuralın dar yorumlanması gerektiği söylenmelidir. Bu konuda Anayasa Mahkemesi; “*Anayasa’da CBK’larla düzenleneceği özel olarak öngörülen konulara ilişkin Anayasa hükümlerinin açıkça izin verdiği hususlarda CBK’larla düzenleme yapılabilir*” (AYM, E.2019/31, K.2020/5, 23/1/2020, § 29) sözleriyle Anayasada açıkça izin verilenler dışında yetkinin genişletilemeyeceğine işaret etmiştir.

4. Esasen Anayasada kadroya ilişkin istisna yalnızca madde 108/4’te Devlet Denetleme Kurulu üyelerinin “*özlük işleri*”nin CBK ile düzenleneceği konusunda tanınmıştır. Başka deyişle Anayasa istisnai yetki vermek istediğinde bu hususu açıkça düzenlemiştir. Bakanlıkların teşkilat yapısının kurulması yetkisi kural olarak yalnızca ilgili bakanlığın örgütlenmesine ilişkin hukuki çerçevenin oluşturulmasına yetki vermektedir. Buna karşın kadro ihdas edilmesinin Anayasanın 70., 128. ve 161. maddeleriyle mevcut bağı karşısında istisnai bir yetkinin yorum kurallarına aykırı şekilde geniş biçimde yorumlanmasının Anayasanın anılan hükümlerinin devre dışı bırakılmasına yol açacağını ifade etmek gerekir. Dolayısıyla münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken kadro ihdasının listenin iptali ve diğer liste yoluyla ihdası şeklinde CBK ile düzenlenmesi Anayasanın 104/17. maddesinin üçüncü cümlesine de aykırıdır, iptali gerekmektedir.

5. Üçüncü olarak; geçici birinci ve ikinci maddeler kapsamında mevcut bazı kamu görevlerine ilişkin görevlerin sona erdirilmesi, iptali ve kaldırılan birimlere ait tahsisli kadroların başka birimlere dağıtılması ya da kadro unvanlarının değiştirilmesi yönündeki düzenlemeler bakımından da Anayasanın 128. maddesi gereği kanunla düzenleme zorunluluğu bulunduğu gibi özlük hakları üzerindeki etkileri nedeniyle mülkiyet hakkına temas etmesi dolayısıyla anılan düzenlemenin konu bakımından temel haklara dair düzenleme yasağı kapsamında görülmesi de gerekmektedir. Belirtilen nedenler yönünden de geçici birinci maddenin birinci ve üçüncü fıkraları ile geçici ikinci maddesinin konu bakımından Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık dolayısıyla iptal edilmesi gerekmektedir.

Başkanvekili

Hasan Tahsin
GÖKCAN

Karşı Oy

1. 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin Ticaret Bakanlığı’nın teşkilat yapısının düzenlendiği 458/B maddesinin 1. fıkrasının (ğ) bendinde Destek Hizmetleri, Tasfiye İşleri ve Döner Sermaye Genel Müdürlüğü’ne tasfiye işlemleri için depo, mağaza ve satış reyonları açmak, işletmek ve işlettirmek yetkisi verilmektedir.

2. Düzenlemede yer alan “işlettirmek” yetkisinin Anayasa’nın 128. maddesi çerçevesinde genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli işlerden olduğu; ayrıca başka kanunlarda konuya dair düzenleme bulunduğundan bahisle konu bakımından CBK’ların yetki kapsamında bulunmadığından Anayasa’ya aykırı olduğuna karar verilmesi talebinde bulunulmuştur.

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

3. Çoğunluk bizim de iştirak ettiğimiz görüş çerçevesinde konu bakımından iptal talebine mevzu edilen hüküm açısından bir sorun bulunmadığına karar vermiştir.

4. Diğer taraftan söz konusu düzenlemede “işlettirmek” yetkisinin sınırlarının belirlenmemiş olduğundan bahisle çoğunlukça normun iptaline karar verilmiştir.

5. Teşkilat kanunları ve CBK.lar özellikleri itibariyle kurum tarafından kullanılacak yetki ve faaliyetlerin genel olarak belirlendiği düzenlemeler olup bütün faaliyetlerin kapsam ve sınırlarının bu tip düzenlemelerde yer almasını beklemek normun işlevi ile de örtüşmemektedir.

6. Diğer taraftan söz konusu düzenlemelerde verilen yetkilerin bazılarının mahiyetleri gereği CBK ile değil kanunla düzenlenmesi gerekebilmektedir.

7. Böyle bir durumda CBK koyucunun verilen yetkinin kurum ile bağlantısını kurmak için teşkilat düzenlemesinde yetkinin ismini zikretmek dışında yapabileceği detaylı bir düzenleme de bulunmamaktadır.

8. Bu gibi durumlarda söz konusu yetkinin detaylarının kanunla düzenlenmesi de gerekebilir. Zira “İşlettirmek” yetkisi üçüncü kişilere ekonomik bir hak sağladığı gibi, tasfiye işlemleri mahiyeti gereği mülkiyet hakkının el değiştirmesi gibi bir sonucu doğuran bir yetkidir. Bu nedenle detaylı düzenlemelerin CBK ile değil kanunla yapılması gibi bir zaruretin ortaya çıkması da muhtemeldir.

9. Nitekim 1 sayılı CBK.nın 44. maddesinde Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün yetki ve görevleri düzenlenirken “Adli sicili tutmak” görevinden bahsedilmektedir.

10. Adli sicil verileri tamamen kişisel verilerle alakalı bir konu olduğundan bu hususta çerçeve mahiyetinde dahi olsa CBK.da hüküm bulunmasını beklemek konu bakımından Anayasa'ya uygun düşmeyecektir. Bu bağlamda adli sicil konusunda 5352 sayılı müstakil bir Kanun bulunmaktadır.

11. Norm koyucunun “İşlettirmek” yetkisinin mahiyetini her zaman düzenleme imkanının bulunduğu göz önüne alındığında Ticaret Bakanlığı'na dair düzenlemede sadece yetkinin isminden bahsedilip mahiyetine dair bir çerçeve çizmemesinin anayasal bir sorun teşkil etmediğini değerlendirdiğimizden çoğunluğun iptal yönündeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Rıdvan GÜLEÇ

Üye

Recai AKYEL

Üye

Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye

Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

(79) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 16. maddesinin ve geçici 1. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararının gerekçesinde; kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadroların ihdası ile iptalinin idarenin teşkilat yapısıyla ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturduğu, dolayısıyla kuralın yürütme yetkisine ilişkin olduğu, Anayasanın İkinci Kısmının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümünde yer alan siyasî haklar ve ödevler ile ilgili düzenleme içermediği, Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen Bakanlığın teşkilat yapısına ilişkin olduğu anlaşılan kuralın 106. maddenin son fıkrası ile bağlantılı olarak 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü bulunmadığı gibi daha önce kanunlarda da açıkça düzenlenmediği, bu nedenlerle konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı belirtilmiştir.

CBK'nın incelenen 16. maddesinde, ekli (1) sayılı listedeki kadroların iptal edilerek (2) sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin Ticaret Bakanlığı bölümünden çıkarıldığı ve ekli (2) sayılı listedeki kadroların ihdas edilerek (2) sayılı CBK'nın eki (I) sayılı Cetvelin Ticaret Bakanlığı bölümüne eklendiği hükme bağlanmıştır.

Bakanlıkların kadro ihdası ve iptalinin, teşkilat yapısına ilişkin bir düzenleme olmasından dolayı Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında "bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması" bakımından öngörülen istisna kapsamında yer aldığı, bu sebeple Anayasanın 123. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen kanunla düzenleme ilkesine tâbi olmadığı ve 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bulunmadığı yönündeki çoğunluk görüşüne, kadro ihdası ve iptalinin yasama yetkisi kapsamında bulunan bütçe hakkı ile ilgili olması, ayrıca 106. maddenin son fıkrasında CBK ile düzenleneceği sınırlı olarak sayılan konular arasında kadro ihdası ve iptalinin yer almaması sebebiyle, bu hususların Anayasanın 123. ve 128. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gerektiğinden katılmak mümkün değildir (ayrıntılı açıklama için bkz. 11/6/2020 tarihli ve E.2018/119, K.2020/25 sayılı; 30/12/2021 tarihli ve E.2021/91, K.2021/106 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Başka bir deyişle, bütçe hakkı ile ilgili bulunan kadro iptali ve ihdasının yürütme yetkisine ilişkin konulardan olmamasından dolayı 104. maddenin onyedinci fıkrasının birinci cümlesine; Anayasanın 123. ve 128. maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken konular arasında yer almasından dolayı da üçüncü cümlesine göre CBK ile düzenlenemeyeceği açıktır.

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

Diğer taraftan, CBK'nın geçici 1. maddesinin, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Ticaret Bakanlığında kaldırılan genel müdür ve genel müdür yardımcısı kadrolarında bulunanların görevlerinin sona ereceğine ilişkin birinci fıkrası ile kaldırılan birimlere tahsisli kadroların Bakanlık merkez teşkilâtındaki birimlere dağıtılmasına ilişkin üçüncü fıkrası da Anayasanın 128. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesinde zorunluluk bulunan konularla ilgili olduğundan CBK ile düzenlenemez (aynı yönde bkz. 31/3/2021 tarihli ve E.2020/8, K. 2021/25 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Yukarıda belirtilen sebeplerle, anılan kuralların konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının birinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

Üye

M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 6/7/2021 tarihli ve (79) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 16. maddesiyle, Ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadroların iptal edilerek 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in Ticaret Bakanlığı bölümünden çıkarılmasının, Ekli (2) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin eki (I) Sayılı Cetvel'in Ticaret Bakanlığı bölümüne eklenmesinin ve Geçici 1. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin reddine ilişkin karara katılmamaktayım.

2. Zira iptali talep edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde kurallarda belirtilen kadroların ilgili bölümlerden çıkarılması, yeni kadro ihdası ve kurallarda belirtilen kadrolarda bulunanların görevlerine başkaca bir işleme gerek kalmaksızın son verilmesi şeklinde kadro ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır.

3. İptali istenen kuralların "konu bakımından yetki" boyutu ile Anayasa'ya uygunluk denetiminde Mahkememiz çoğunluğunca Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına bir aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşılsa da dava konusu kuralların Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı olduğu için iptali gerekmektedir.

4. Nitekim Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğumdan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22-,27-31, 33). Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı dava konusu (79) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde de geçerli olduğu kanaatindeyim.

Esas Sayısı : 2021/90

Karar Sayısı : 2022/108

5. Dolayısıyla E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı kararın karşuoyunda yer verdiğim gerekçelerle (79) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 16. maddesi ile Geçici 1. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği kanaatinde olduğum için çoğunluk görüşüne katılamamaktayım.

Üye

Yusuf Şevki
HAKYEMEZ